

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ

Вступ. Для підприємства при виході на зовнішній ринок важливо сформувати чітку якісну та кількісну оцінку ефективності зовнішньоекономічних операцій. Комплексний підхід до вибору показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства забезпечує об'єктивну оцінку стану діяльності та сприяє формуванню правильної стратегії діяльності підприємства, що дозволяє підвищити його конкурентоспроможність на світовому ринці.

Ціль та задачі дослідження. Визначення показників, що дозволяють комплексно оцінити зовнішньоекономічну діяльність є складною задачею, оскільки існує безліч підходів та методик. Тому головною метою дослідження було визначено систематизувати і вдосконалити підходи до аналізу ефективності ЗЕД підприємства

Результати дослідження та їх короткий аналіз. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства – це складна категорія, яка поєднує у собі параметри, що характеризують розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків. [1, с.91-96]. Для того, щоб показники ефективності давали на практиці правильну відповідь на питання про доцільність реалізації підприємством тих чи інших зовнішньоторговельних операцій, варто правильно обрати критерій ефективності.

Головним критерієм оцінки ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства є максимальне отримання чистого доходу від експортних операцій [2, с.162]. Відповідно до цього критерію, слід обирати найкращі варіанти співробітництва з зовнішніми торговельними партнерами. Кількісна оцінка цього критерію здійснюється на основі порівняння сукупного ефекту тих чи інших варіантів зовнішньоекономічного співробітництва підприємства та сумарних витрат, пов'язаних з його реалізацією.

Найважливіша проблема полягає у тому, що оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання передбачає розрахунок ефективності конкретних зовнішньоекономічних угод і операцій, а також рентабельності і ефективності сукупної зовнішньоекономічної діяльності окремих фізичних і юридичних осіб - суб'єктів ЗЕД, що на практиці вимагає розроблення спеціалізованих показників, які б об'єктивно відображали стан діяльності підприємства[2, с.163].

Узагальнення сучасних поглядів щодо аналізу ефективності ЗЕД дало змогу розробити структурно-логічну схему визначення відповідних факторів, яка включає в себе три групи показників ефективності, а саме:

- показники ефективності експорту;
- показники ефективності імпорту;
- показники ефективності ЗЕД [4].

Показник «ефективність експорту» (Ев) визначається шляхом відношення чистої виручки в іноземній валюті за реалізований товар, переведений у гривні за офіційним курсом на день надходження валютної виручки (ЧВе), до вартості експорту у внутрішніх цінах (Ве.в.ц.):

$$E_e = \frac{Ч_{Ve}}{Ve_{в.ц.}}, (1)$$

Для визначення чистої виручки необхідно відняти від експортної виручки витрати на митне оформлення та інші витрати, яких зазнає експортер (транспортні, складські витрати, витрати на оплату ліцензії, комісійні посередникові тощо)

Позитивним вважається значення показника більше за одиницю і свідчить про те, що реалізація товарів на зовнішньому ринку буде вигідніша, ніж усередині країни. [5, с.71-72].

Показник економічної ефективності імпорту ($E_{ef.i}$) розраховується шляхом діленням вартості імпортової продукції на внутрішньому ринку ($В_{в.р.}$) на витрати на придбання імпортової продукції ($В_i$):

$$E_{ef.i} = \frac{В_{в.р.}}{В_i}, (2)$$

Чим більший цей показник за одиницю, тим ефективніша імпортна діяльність для підприємства [3, с.112-114].

Показник економічної ефективності зовнішньоторговельних операцій ($E_{ef.ЗТО}$) входить до групи показників рентабельності та розраховується шляхом ділення прибутку від зовнішньоторговельних операцій ($П_{ЗТО}$) на витрати підприємства під час їх здійснення ($В_{ЗТО}$). Відповідно, збільшення такого показника свідчитиме про підвищення ефективності ЗЕД:

$$E_{ef.ЗТО} = \frac{П_{ЗТО}}{В_{ЗТО}}, (3)$$

Приведена методика не є вичерпною, оскільки оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності потребує глибокого вивчення та комплексного аналізу показників, на основі яких керівництво підприємства має змогу приймати рішення, які сприятимуть підвищенню ефективності та посилення конкурентних переваг на ринку.

Висновок.

В результаті дослідження узагальнено методичні підходи до оцінки показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності і показано, що в науковій літературі та в практиці управління зовнішньоекономічною діяльністю не існує єдиного методу їх визначення, що не сприяє формуванню достовірного та оперативного інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у системі зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Залізнюк В. П. *Можливості та напрями розвитку експортної діяльності підприємств в умовах інтеграції України в європейський економічний простір* / О. В. Кендюхов, В. П. Залізнюк // *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. – № 2 (9). – 2015. – С. 91–96.

2. *Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон [монографія]*. / Козак Ю.Г., Притула Н. В., Єрмакова О. А., Уханова І. О., Сулим О.В., Осипов В. М., Таваліка Г. Т., Постова Н.А., Швагер О. Р. – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 162-163 с.

3. *Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій*. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 112-114 с.

4. Малярець Л. М., Моргун Г. В. *Аналіз ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства для її стратегічного контролінгу* // *БІЗНЕСІНФОРМ* . - 2015. - № 1.

5. Моргун Г. В. Концепція стратегічного управління експортно-імпоротної діяльності підприємства / Г. В. Моргун // Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 2, том 1. – 235 с. – С. 71 – 77

6. Федоронько Н.І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنних операцій // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2016. - №Випуск 10.